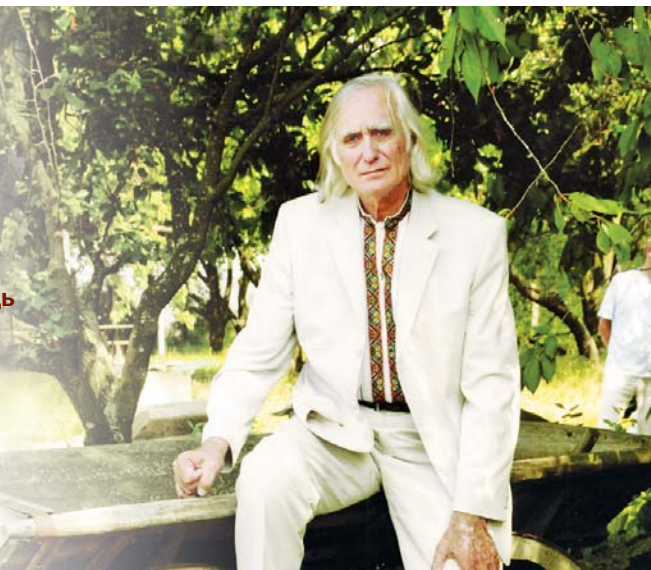

Із Шевченком у серці

Народний художник України, лауреат Національної премії ім. Т. Г. Шевченка й літературно-мистецької премії ім. І. С. Нечуя-Левицького, знаний у державі та світі видавець Леонід АНДРІЄВСЬКИЙ – один із провідних майстрів сучасного українського книжкового мистецтва. Видання, художньо опрацьовані ним, без перебільшення, стали неочіненним набутком вітчизняної культури.

Наша розмова з відомим митцем відбулася в його затишній художній майстерні, що на вулиці Михайлівській неподалік Хрещатика.

– Леоніде Івановичу, нашу розмову хочу розпочати теплими словами на адресу очолюваного вами видавництва «Криниця», якому наприкінці минулого року виповнилося 15. Вік, як кажуть, ще підлітковий, але за плечима колективу величезна фундаментальна робота.

– Так, напередодні Нового року ми скромно відзначили цю дату. Хочу наголосити, що насправді наша «Криниця» дуже давня, живиться з віковичних духовно-культурних джерел, які плакав український народ ще від І тисячоліття.

Вагомо діяла наша пряма попередниця – київське україномовне видавництво «Криниця» (1911–1919 рр.) – на початку ХХ століття, особливо в період боротьби за українську державність. Але була вона замулена в 1920-х роках, а потім й наглухо закрита. Здавалося, вже назавжди. Та за промислом Божим, за щирим бажанням багатьох українців «Криницю» відновлено на чистих джерелах, щоб жити культурні простори України.

Свою творчу діяльність ми розпочали ґрунтовним виданням «**На спомин рідного краю. Україна у старій листівці**». До складу творчого колективу увійшло четверо опорядників: Михайло Забочень, Олександр Поліщук, Володимир Яцюк та ваш покірний слуга як автор сценарію і режисури, макета й художнього оформлення. Значення для країни цього видання важко передати словами. Україна постала красою і багатством в історичній, культурологічній, етнографічній сферах, що засвідчені на старих поштових листівках. Цей альбом-каталог став досить вичерпною ілюстрованою енциклопедією давньої української листівки, яка не має аналогів у світі. В ньому представлено й описано **понад сім тисяч** давніх і рідкісних ілюстрованих, кольорових і чорно-білих поштівків, на

котрих відображено природу, людей, села й міста, історичні події та культурні надбання України. Загалом через мої руки пройшло *близько двадцяти тисяч листівок*.

Підготовка й оформлення такого капітального альбому-каталогу – це не тільки велика відповідальність, а й утвердження власної гідності та виконання громадянського обов'язку перед своєю державою, Україною. Репрезентовані у виданні листівки містять важливу інформацію не лише для тих, хто цікавиться історією листівки, українським друкарством і видавничою справою. Видання цінне своїм багатющим матеріалом для істориків, мистецтвознавців, художників, літераторів, музейних працівників, краєзнавців, етнографів, архітекторів. Альбом-каталог складається з чотирьох розділів: «Україна й українці»; «Україна в боротьбі за державність»; «Тарас Шевченко: поет, художник, символ України»; «Українська культура».

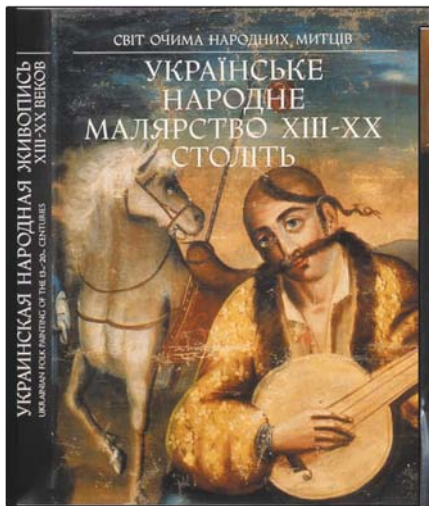
В альбомі-каталозі представлено понад тисячу шевченківських листівок. Найдавніша з них, із портретом Великого Кобзаря, датована 1898 роком. Ці листівки найрізноманітніші за змістом – тут фотографічні й художні портрети Тараса Шевченка, репродукції його малярських творів, ілюстрації інших художників до Шевченкової поезії, композиції з включенням самих віршів, репродукції мистецьких творів, присвячених геніальному поетові та вшануванню й увічненню його пам'яті, фотонатурні й художні зображення міст, сіл і місцевостей, пов'язаних з біографією видатного сина українського народу, види поетової могили в Каневі, пам'ятники Тарасу Шевченку в містах і селах.

– Ви згадали про шевченківську тематику. Достеменно знаю, що вклад колективу «Криниці» в розробку й видання Шевченкі-

ани чи не найбільший серед видавництв України.

– Скажу так. Іще до створення «Криниці» ми з творчими побратимами, як істинні патріоти-українці, ще 1991 року зосередили увагу на виданнях, значущих для розбудови нашої молоді держави. Тож і не дивно, що серед перших намірів стало відродження часопису «Живописна Україна», задуманого Тарасом Григоровичем. Звертаючись по допомогу до друзів, він писав:

«У межах мого рідного краю у пам'яті народній живуть незліченні поетичні перекази старовини, що свідчать про лицарські подвиги предків; там розмаїття краси природи або особливості місцевих звичаїв предків і обрядів, які від давніх давен перейшли до нащадків, на кожному майже кроці вбирають у себе очі. Бажаючи більше уславити славні пам'ятки мого рідного краю, багатого спогадами, історичним й нинішнім народним побутом, що різко виділяється серед інших, я взявся до видання, названого мною, яке розділяю на три рівні частини. 1. Види прикметні за красою чи історичними спогадами. 2. Народний побут нашого часу. 3. Історичні події...» Тарасові Шевченку вдалося видати лише 6 офортів «Живописної України», які вийшли наприкінці 1844 року. Пізніше це починання продовжив його товариш Лев Жемчужников, видавши 1862 року альбом під тією самою назвою. Тож саме в майстерні на Михайлівській, 16-б народилася ідея відродження в ХХ столітті й видання Шевченкової «Живописної України». Завдання наше полягало в тому, щоб наблизитись до Шевченкового задуму, відтворити Кобзареве видання. Я розробив цікавий сценарій і режисуру унікальних художніх прийомів, застосував оригінальні вирішення головних розворотів, присвячених Т. Г. Шев-

ченку, Михайлівському Золотоверхому монастирю, архітектурним пам'яткам Києва.

Сам процес роботи над виданням був досить цікавим, потребував від нас значного часу й широких знань. Після кількомісячної праці ми з Володимиром Підгорою завершили роботу. Макет і художнє оформлення схвалила редакційно-художня рада причетних до цього видання колег. Після передачі повністю підготовленого до друку часопису Миколі Маричевському і Михайлу Волошину ми з Володимиром Підгорою з великим хвилюванням чекали звісток про результат і паралельно працювали над наступним числом цього журналу. Результат нас просто доконав. Сигнальний примірник першого номеру «Живописної України», а потім і весь тираж було неякісно видруковано на найгіршому папері і на найгіршій поліграфічній базі аж у Вінниці на картографічній фабриці. У реквізитах чомусь з'явилися нові прізвища. Навіть нині мені важко про це згадувати. Тож заради об'єктивності процитую відомого мистецтвознавця Юрія Васильовича Белічка, в присутності якого творилось це Шевченкове видання. «За змістом і оформленням видання мало бути унікальним, гідним нашого славного Т. Г. Шевченка. І Леонід Андрієвський, і Володимир Підгора працювали на ентузіазмі, не думаючи про винагороду. У процесі підготовки журналу до друку з досі незрозумілих причин Михайло Волошин і Микола Маричевський, не будучи фахівцями, залучили ще одного художника та призначили нового художнього редактора, які безпідставно втруtilись в закінчений до останнього знака макет своїми непрофесійними змінами, зіпсували його.

Справа в тому, що на благодійній хвилі відродження одні, як Леонід Андрієвський, саможертвовно, безкорисливо робили діло, інші, – перш за все, облаштовували своє особисте благополуччя. При цьому, звичайно ж, справа страждала. Макет, дійсно, возився Михайлом

Волошиним та Миколою Маричевським і за океан, і також до Львова та Тернополя, і не тільки з метою здобути грошей, а й щоб засвідчити свою справжню патріотичну сутність і заробити на цьому необхідні дивіденди – виплисти на гребінь нової тогочасної політичної кон'юнктури. Грошей отримали достатньо і щедро, але використали якось дивно: журнал «Живописна Україна» (Шевченківський журнал!!!) було видруковано на найгіршому папері»...

– З'ясовується, розвиток української культури, літератури реально гальмують не лише цензура, економічні чинники, а й корисливість, егоїстичні амбіції деяких людей. І це вже в незалежній Україні! Відрадно, що ви особисто й колектив «Криниці» не опустили рук, а продовжили Шевченкіану.

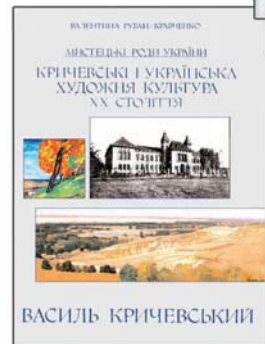
– Інакше не могло бути. Наступним нашим виданням, яке ми також назвали Шевченківським, став «Пісенний вінок. Українські народні пісні з нотами» (вже тричі воно виходило в світ у 2005, 2007, 2009 роках). Уся книга помережана музичними творами на слова Тараса. Чимало праці доклали щодо випуску третього видання. Тут, зокрема, після заспіву окремо подано розділ «Музичні твори на слова Т. Г. Шевченка». Вміщено п'ятдесят пісень, серед яких «Бандуристе орле сизий», «Думи мої, думи мої», «Зоре моя вечірняя», «Реве та стогне Дніпр широкий», «Садок вишневий коло хати» й інші. Це унікальне подарункове видання українських народних пісень його упорядник Андрій Якович Михалко присвячує не лише своїм дітям і внукам, всій родині, численному роду Михалків, а разом з видавництвом «Криниця» й усьому народові України, всім, кого віками єднала та єднає незнищенна і непереможна українська народна пісня. Тут є на початку добірка «Та-

рас Шевченко й українська народна пісня», яку підготувала головний редактор «Криниці», письменниця Тетяна Майданович. В оформленні цієї книжки використано мої графічні твори: «Птахи прилетіли», «Пташина гра», «Осінь». Знаковим стало для «Криниці» й видання 2003 року «Шевченкова Криниця. Збірник афоризмів із творів Тараса Шевченка». Воно за рахунком друге, доопрацьоване (упорядники В. Дорошенко, Т. Майданович, передмова Л. Андрієвського). Перше видання в упорядкуванні В. Дорошенка побачило світ 1922 року в Львові. Наше видання оновлене, окроплене живою водою любові до Кобзаря з нашої «Криниці». Тепер «Шевченкову Криницю» можна цитувати за найновішими посиланнями, які існували на рік видання в «Криниці». Відновлено оригінали раніше перекладених російськомовних текстів Т. Шевченка (поезії, листи, щоденники, повісті тощо). Також у книзі вміщено статтю Т. Майданович «Непрочитаний Тарас Шевченко», де глибоко розглядається творчість Великого Кобзаря під кутом зору гострих моральних тем.

– Уважно вслухаючись у вашу емоційну розповідь про книжкову Шевченкіану, відчуваєш постійну духовну присутність у вашому житті величної постаті Кобзаря.

– Це, справді, так. Моє формування як людини, громадянина відбувалося під впливом творчості Тараса ще з раннього дитинства.

Образ Шевченка пов'язаний, передусім, з великим портретом, який батьки возили з собою і завжди шанобливо ставили в кімнаті, на застеленому білому скатер-

тиною прикутовому столику, – чи коли ми жили в Лубнах, чи в Криму, чи коли перебували на Далекому Сході... Коли батьки йшли з дому й мусили залишити нас, дітей, самих, казали мені старшому: «Ви залишаєтесь не одні! Он Тарас дивиться на вас». В сім'ї і досі згадують батькові слова про мене: «Він завжди її носить з собою!». Так він говорив про ту збірку поезій Шевченка «Садок вишневий коло хати», з якої вперше засіялося в мою душу святе ставлення до Кобзарєвого слова. Моя улюблена книжка з кольоровими малюнками – з цього дорогоцінного батьківського спадку я черпав любов до України, землі, де народився, усе своє свідоме життя.

Уже пізніше, хоч би де був, хоч би де працював, завжди пам'ятав батькові настанови: чини по-Божому, чини по-Шевченковому.

– Леоніде Івановичу, попри видавничу зайнятість, ви ведете активну громадську роботу як член Шевченківського комітету, свого часу очолювали правління «Шевченківського фонду – XXI століття»...

– Від 2000 року, коли Державна премія імені Тараса Шевченка набула статусу національної, змінилися засадничі підходи до подання на здобуття та присудження найдостойнішим номінантам цієї найвищої творчої відзнаки. У зв'язку з цим потрібна особлива підтримка громадськості, людей, котрим дороге ім'я Тараса Григоровича Шевченка і котрі розуміють необхідність підтримки української національної культури. Комітет з Національної премії України в 2001 році приймає рішення про створення благодійного «Шевченківського фонду – XXI століття». Його засновники Іван Дзюба та Павло Загребельний звернулися до мене листовно дати зго-

Київ, Тарасова гора, 22 травня 1996 року

ду увійти до правління цього фонду: «Ваша моральна й організаційна підтримка високого престижу премії Шевченкового імені стане, в свою чергу, підтримкою вашого видавництва «Криниця». Вони мали на увазі, що «Криниця» не чекатиме державних коштів, а підставить своє плече й розпочне готувати найскладніші видання. Так воно і сталося. Саме видавництво «Криниця», не чекаючи державного фінансування, розпочало роботу над першими лауреатськими виданнями. На першому установчому засіданні фонду на пропозицію Івана Дзюби, Павла Загребельного, Володимира Стадниченка мене обрали головою правління «Шевченківського фонду – XXI століття», заступником голови Шевченківського комітету на громадських засадах. Розпочалися напружені будні.

Я мріяв про справу, яка залучила б до Шевченкового материка духовності молоде покоління українців. І нарешті сформулював цю ідею й дістав підтримку від засновників фонду. Так був заснований Всеукраїнський фестиваль-конкурс дітей та молоді з унікальною назвою «Шевченко в серці моїм». І назву цю я спершу виплекав у своєму серці. З мого дитинства вона прийшла у III тисячоліття. Починаючи з 2004 року фестивалем-конкурсом були охоплені всі області України. Одних тільки дитячих творів образотворчого мистецтва надійшло понад двісті – оригіналів живопису, графіки. Пізніше їх ми передали шевченківським світлицям, у відкритті яких, до речі, видавництво «Криниця» теж брало найактивнішу участь. Переможці обласних конкурсів вперше з'їхалися до Києва для нагородження й заключного концерту, що відбувся в музеї Т. Г. Шевченка. В подальші роки ці урочистості та нагородження пере-

можців почали проводити в Києво-Могилянській академії.

Звичайно, на мої плечі лягала велика відповідальність, яка потребувала великої віддачі в часовому вимірі, неабияких зусиль і знань. Але тим часом почала ускладнюватися і видавнича справа. Врешті мені довелося вибирати між двома відповідальними обов'язками. Шальки терезів переважили на користь «Криниці». Проте громадську роботу не полишаю.

Щодо подальших творчих планів, то наразі виношуємо ідею наступних видань, пов'язаних з іменем Кобзаря. Адже ми неодмінно серед тих, хто вічно пам'ятатиме геніального українського поета і художника, духовного Батька сучасної української нації Тараса Шевченка.

– Від імені наших читачів щиро бажаємо нових творчих злетів, щоб животворне джерело вашої «Криниці» ніколи не пересихало.

– Щиро дякую на добрім слові.

Вів розмову Віктор КОРНІЮК.

52

2014 рік

Робота займає все наше життя. І сім'я – це також її частка. Адже навіть удома на дозвіллі ми з дружиною часто згадуємо про роботу. Хіба може бути інакше? Тим паче що обоє працюємо в ЗМІ. Радимось, обмірковуємо, як розв'язати ті чи інші проблеми.

Віктор КОРНІЮК,
заступник головного редактора,
заслужений журналіст України.

Сім'я роботі не завада, а зовсім навпаки. Так само, як і робота – сім'ї.

Сергій ДУБРОВІН,
рекламіст.

